

Annales

Instituti

Archaeologici

VII - 2011

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Nikolina Matetić Pelikan (ETNOtrend d.o.o.)

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Stephen Hindlaugh (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

PRINTERA GRUPA d.o.o., Sveta Nedelja

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2011.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2010.
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Rezultati probnih istraživanja nalazišta Batina–Sredno 2010. godine
- 20** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-34 – obilaznica Donjeg Miholjca
- 23** **Marko Dizdar**
Probna iskopavanja i nadzor na izgradnji dionice državne ceste D-2 – obilaznica Našica
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 2a Markovac Našički–Orašje 2 na izgradnji obilaznice Našica
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna iskopavanja prapovijesnog nalazišta u Vlatkovcu
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2010. g.
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2010. godine
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010. – rezultati probnih istraživanja prapovijesnog groblja Glavičice
- 45** **Tatjana Tkalčec**
Probna arheološka istraživanja visinskog gradišta Sveta Ana – Gradina 2010.
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Rezultati istraživanja nalazišta Virje – Volarski breg u 2010. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, Archaeological Trial Excavations 2010
- 13** **Zvonko Bojčić**
Marko Dizdar
Tomislav Hršak
Tino Leleković
Results of the 2010 Trial Excavations of the Batina–Sredno Site
- 20** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of National Road Section D-34 – Donji Miholjac Bypass
- 23** **Marko Dizdar**
Trial Excavations and Supervision of the Construction of the D-2 National Road Route–Našice Bypass
- 26** **Daria Ložnjak Dizdar**
Protective Excavations of AS 2a Markovac Našički–Orašje 2 during Construction of the Našice Bypass
- 30** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavations of a Prehistoric Site in Vlatkovac
- 34** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2010
- 37** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological Excavations of the Crkvari–St. Lawrence’s Church Site 2010
- 41** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Dolina 2010 – Results of Trial Excavations of the Glavičice Prehistoric Cemetery
- 45** **Tatjana Tkalčec**
2010 Archaeological Trial Excavations of the Hill Fort of Sveta Ana–Gradina
- 50** **Tajana Sekelj Ivančan**
Results of the 2010 Excavations of the Virje–Volarski Breg Site

<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-cesta A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>54 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction</i></p>
<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p>Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2010.</p>	<p>57 Branko Kirigin
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Marina Ugarković</p> <p><i>Hvar, Island of Sveti Klement – Soline Bay, Archaeological Excavations 2010</i></p>
<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-cesta Zagreb – Sisak, dionica Velika Gorica jug – Lekenik</p>	<p>61 Marko Dizdar
Asja Tonc
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue Excavations of AS 6 Gornji Vukojevac on the Zagreb – Sisak Motorway Route, Section Velika Gorica South – Lekenik</i></p>
<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivancu godine 2010.</p>	<p>65 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological Excavations at the Stari Grad Site in Ivanec 2010</i></p>
70 Tatjana Tkalčec Arheološka istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2010. godine	70 Tatjana Tkalčec <i>2010 Archaeological Excavations of Vrbovec Castle in Klenovec Humski</i>
<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Zaštitna arheološka istraživanja na Starom gradu Dubovac 2009-2010.</p>	<p>74 Tatjana Tkalčec
Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Archaeological Rescue Excavations at Stari Grad Dubovac 2009-2010</i></p>
<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Istraživanje prehistorijskih gradina Barilović-Osovlje i Crkvina-Bukovlje (Karlovačka županija)</p>	<p>81 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Excavations of Prehistoric Hill Forts at Barilović-Osovlje and Crkvina-Bukovlje (Karlovac County)</i></p>
85 Asja Tonc Rezultati probnih istraživanja na gradini Sv. Trojice kod Stari-grada-Paklenice 2010.	85 Asja Tonc <i>Results of the Trial Excavations of the Sveta Trojica Hill Fort near Starigrad-Paklenica 2010</i>
88 Goranka Lipovac Vrkljan Crkvenica – <i>Ad turres</i>, prošlogodišnje otkriće još jedne rimske keramičarske peći na lokalitetu „Igralište“	88 Goranka Lipovac Vrkljan <i>Crkvenica – Ad Turres, Last Year's Discovery of Another Roman Kiln at the "Igralište" Site</i>
<p>93 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p>Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2010. g.</p>	<p>99 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Andreja Kudelić
Ana Konestra</p> <p><i>2010 Archaeological-Conservation Research of the Stancija Blek Site near Tar</i></p>

Terenski pregledi

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak
Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2010.

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našice 2010. godine

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković
Arheološki lokaliteti na trasi brze ceste Brestovac – Staro Petrovo Selo

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Terenski pregled trase buduće auto-ceste A13, dionica Bjelovar–Virovitica–granica s Mađarskom

118 **Asja Tonc**
Terenski pregled područja izgradnje plovnog kanala „Grad Pag – Košljun“ i područja sanacije kamenoloma Vranja

Field Surveys

98 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak
2010 Field Survey of the Valpovo Region Archaeological Sites

102 **Zorko Marković**
Jasna Jurković
The Results of Archaeological Survey of the Terrain around Našice 2010

108 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković
Archaeological Sites on the Brestovac-Staro Petrovo Selo Expressway Route

112 **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Field Survey of the Planned A13 Motorway Route, Section Bjelovar–Virovitica–Hungarian Border

118 **Asja Tonc**
Field Survey of the Planned Construction Area of the Town of Pag-Košljun Channel and the Restoration Area of Vranja Quarry

- 1 Sotin
- 2 Batina-Sredno
- 3 Donji Miholjac - obilaznica
- 4 Našice
- 5 AN 2a Markovac Našički - Orašje 2
- 6 Vlatkovac
- 7 Slavonski Brod - Galovo
- 8 Crkvari
- 9 Dolina-Glavčice
- 10 Sveta Ana Gradina
- 11 Virje-Volarski breg
- 12 AN 1 Grabrič- Farkaševac
- 13 Sv. Klement - Soline
- 14 AN 6 Gornji Vukojevac
- 15 Ivanec
- 16 Klenovec Humski - Plemički grad Vrbovec
- 17 Stari grad Dubovac
- 18a Barilovići - Osovlje
- 18b Crkвина - Bukovlje
- 19 Gradina Sv. Trojice
- 20 Crikvenica - Igralište
- 21 Stancija Blek-Tar

Probna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto- ceste A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac

Trial Excavations of AS 1 Grabrić on the A13 Motorway Route, Section: Vrbovec 2 Junction-Farkaševac Junction

Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar

Primljeno/Received: 14.03.2011.
Prihvaćeno/Accepted: 09.05.2011.

U probnim istraživanjima nalazišta AN 1 Grabrić na trasi auto-ceste A13 potvrđene su pretpostavke o postojanju prapovijesnog i srednjovjekovnog nalazišta. Nalazište je smješteno na istaknutom izduženom brežuljku čije se padine spuštaju u doline manjih vodotoka. Na osnovi iskopa probnih rovova definirana je površina nalazišta predviđena za zaštitna istraživanja koja će omogućiti prikupljanje spoznaja o naseljenosti dosad slabo istraženog istočnog dijela Prigorja. Tijekom iskopavanja zabilježeni su ostaci zapuna jama, jaraka i rupa od stupova, pri čemu će istraživanje veće površine nalazišta omogućiti prikupljanje podataka o infrastrukturi prapovijesnog i srednjovjekovnog naselja.

Ključne riječi: probno iskopavanje, Prigorje, prapovijest, srednji vijek, naselje, infrastruktura
Key words: trial excavations, Prigorje, prehistory, Middle Ages, settlement, infrastructure

Sl. 1 Položaj nalazišta AN 1 Grabrić.

Fig. 1 Location of AS 1 Grabrić.

U probnim iskopavanjima nalazišta AN 1 Grabrić (Zagrebačka županija) potvrđene su pretpostavke o postojanju arheološkog nalazišta kojeg je potrebno zaštitno istražiti prije izgradnje auto-ceste A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac. Nalazište je pronađeno u terenskom pregledu trase 2009. godine kada su na površinama oranica južno od sela Grabrić prikuplje-

ni keramički nalazi koji su pripisani razdobljima prapovijesti i srednjeg vijeka (sl. 1). Dokumentirana koncentracija površinski prikupljenih keramičkih ulomaka ukazivala je na postojanje nalazišta sa sačuvanim zapunama ukopanih objekata. Nalazište je smješteno na istaknutom izduženom brežuljku orijentacije JZ–SI koji je blagim udolinama razdijeljen na niz manjih cjelina (sl.

Sl. 2 Pogled na istočni dio nalazišta (snimio: M. Vojtek).

Fig. 2 View of the eastern part of the site (photo: M. Vojtek).

2). S jugozapadne strane, ispod dna brežuljka, protječe manji vodotok, a sličan se nalazi i s njegove sjeverne strane.

U probnim iskopavanjima, koja su obuhvatila blage južne i jugozapadne padine brežuljka koje se nalaze pod oranicama i livadama, obuhvaćena je površina od stacionaža 0-140 – 0+240, odnosno probno je istraženo 380 m trase buduće autoceste.¹ Uz rubove trase iskopani su uzdužni probni rovovi širine 1,50 m (sl. 3). Sloj humusa debljine 0,40–0,50 m iskopan je strojno, nakon čega je uslijedilo definiranje zapuna ukopanih objekata koje su uočene u sloju smeđe ilovače. Zapune su najčešće sivosmede i smeđe boje, s nalazima ulomaka keramičkih posuda, kućnog lijepa i opeka. Zapune objekata, njih ukupno 42, ravnomjerno su raspoređene duž cijele ispitane površine nalazišta. Ipak, izdvajaju se dvije veće koncentracije objekata: jedna se nalazi na istočnom dijelu nalazišta gdje su pronađene zapune jaraka, jama i stupova koji pripadaju infrastrukturi prapovijesnog naselja. Na zapadnom rubu ovog naselja izdvojena je zapuna jarka (širine 2–3 m) koji bi mogao predstavljati granicu naselja, s obzirom da se zapadnije od njega nalazi nešto manji broj objekata. Na tom se dijelu nalazi i manje uleknučje koje brežuljak dijeli na dvije manje cjeline, pa je moguće i kako ukop jarka predstavlja odvodnju njegovog najnižeg dijela prema vodotoku na jugozapadu. U prilog takvoj pretpostavci govori spoznaja kako se iznad zdravice u vrijeme iskopavanja brzo skupljala voda. Keramički ulomci iz zapuna pripadaju razdoblju kasnog brončanog doba, s najbližim usporedbama na groblju u Moravču u ssevetskom Prigorju (Sokol 1996).

Na zapadnom dijelu nalazišta također je izdvojen veći broj zapuna objekata (sl. 4), pri čemu se izdvaja nekoliko jaraka od kojih širina jednog iznosi oko 8,0 m. Na jugozapadnom di-

Sl. 3 Iskop sjevernog probnog rova (snimio: M. Vojtek).

Fig. 3 Excavation of the northern trial-trench (photo: M. Vojtek).

¹ Istraživanja su provedena u studenom 2010. godine financijskim sredstvima koje je osiguralo Ministarstvo kulture RH. Topografske, katastarske i ortofoto podloge trase pripremio je dipl. arh. Damir Fofić iz Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture RH u Zagrebu, na čemu mu se najsrdačnije zahvaljujemo.

jelu uzvisine brojne su i zapune stupova koji ukazuju na postojanje nadzemnih objekata (kuća) na tom najistaknutijem dijelu nalazišta. Na površinama susjednih oranica i pri poliranju zapu-

Sl. 4 Zapuna objekta 14 (snimio: M. Vojtek).

Fig. 4 Structure no. 14 (photo: M. Vojtek).

na objekata pronađeni su keramički ulomci te ulomci opeka koji se mogu pripisati razdoblju srednjeg vijeka.

S obzirom da su u iskopima probnih rovova na rubnim dijelovima nalazišta zabilježene brojne zapune objekata probni rovovi su, u dogovoru s Ministarstvom kulture RH te Hrvatskim autocestama d.o.o., produženi do istočnog završetka brežuljka koji se nalazi u manjoj udolini koja ga razdvaja od susjednog uzvišenja na kojem je također zabilježeno postojanje arheološkog nalazišta. U produžetku probnog rova pronađene su zapune prapovijesnih objekata na osnovi kojih je granica nalazišta pomaknuta prema istoku. Isto tako, na zapadnom kraju nalazišta izdvojen je veći broj zapuna, zbog čega je i zapadnu granicu nalazišta bilo potrebno proširi na jugoistočne padine brežuljka. Središnji dio nalazišta u tom je dijelu uništen izgradnjom postojeće brze ceste, pa su za iskopavanje preostali dijelovi uz rubove trase. Raspored pronađenih zapuna objekata pokazao je kako je u buduća zaštitna istraživanja potrebno uključiti i površine na kojima je predviđena gradnja nadvožnjaka, s obzirom da se radi o sastavnim dijelovima istog arheološkog nalazišta.

Sve pronađene zapune objekata su dokumentirane te je na kraju istraživanja cijela ispitana površina zatrpana do početka sustavnih zaštitnih istraživanja.

U probnim iskopavanjima nalazišta AN 1 Grabrić na trasi autoceste A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac, potvrđeno je postojanje arheološkog nalazišta koje na osnovi izdvojenih nalaza pripada razdobljima prapovijesti i srednjeg vijeka. Iskop probnih rovova pokazao je kako je nalazište potrebno proširiti prema zapadu i istoku, a sastavni dio nalazišta predstavljaju i površine koje će se naći ispod nadvožnjaka, čime ukupna površina budućih istraživanja iznosi oko 50.000 m². Ona će omogućiti prikupljanje spoznaja o infrastrukturi prapovijesnog i srednjovjekovnog naselja na dosad slabo istraženom području Prigorja te tako postati model za ostala, dosad slabo poznata naselja na tom području središnje Hrvatske.

Literatura

Sokol, V. 1996, Nekropola kulture žarnih polja u Moravču kod Sesveta, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, sv. 17, 29–57.

Summary

Trial excavations of AS 1 Grabrić (Zagreb County) confirmed the existence of a site that needed to be excavated before the construction of the A13 motorway section between Vrbovec 2 Junction and Farkaševac Junction. The site was discovered in 2009, when pottery finds were collected on the surface of the fields south of the village of Grabrić. These were dated to the prehistoric period and Middle Ages (Fig. 1). Grabrić is situated on a long hill, divided by mild dales into a series of smaller areas (Fig. 2). On the south-western side, below a hill, there is a small stream, and another similar one also passes on its northern side.

Trial excavations encompassed the mild southern and south-western hill slopes. Along the margins of the route, longitudinal trial-trenches were dug, 1.50 m wide (Fig. 3). The layer of humus was machine-dug. After this, the fills of the sunken structures, with finds of shards of ceramic vessels, house daub and bricks were defined. In the eastern part of the site, units were found belonging to the infrastructure of a prehistoric settlement, with pottery shards from the Late Bronze Age. In the western part of the site, a rather large number of structure fills was unearthed (Fig. 4), with finds of pottery shards and bricks that can be ascribed to the period of the Middle Ages. Since numerous structure fills were documented in the trial-trenches dug on the margins of the site, the trial-trenches were extended to both sides. Future rescue excavations will also have to include the surfaces on which the construction of a flyover is planned, making the entire surface of future excavations approximately 50,000 m².

In the trial excavations of AS 1 Grabrić, the existence of an archaeological site was confirmed which, according to the unearthed finds, belongs to the periods of prehistory and the Middle Ages. These rescue excavations will enable the gathering of new facts on the population of the Prigorje region, which to date has been insufficiently excavated.